



TJÄNSTESKRIVELSE

Datum

2018-04-30

Samhällsbyggnadskontoret

Tekniska nämnden

Kommunstyrelsen

Uppföljning av avfallsplan 2018

Diarienummer: TN-2018-00395

Sammanfattning av ärendet

Avfallsplan antogs av kommunfullmäktige 2015-02-02. Tekniska nämnden har det övergripande ansvaret för uppföljningen av avfallsplanen. Planen ska årligen följas upp och redovisas för Tekniska nämnden i samband med halvårsbokslutet. Fyra år efter antagandet ska en större översyn och analys göras och redovisas för kommunfullmäktige.

De mätetal under respektive delmål har därför följts upp och sammanställts i bilagd rapport. Denna sammanställning ska även delges allmänheten.

Beslutsunderlag

Denna tjänsteskrivelse, TN – 2018 - 00355

Rapport - Uppföljning av Avfallsplan 2017 - 2018

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Inga ekonomiska konsekvenser redovisas i detta ärende.

Kontorets/Förvaltningens förslag till nämnden

Samhällsbyggnadskontoret föreslår att tekniska nämnden och kommunstyrelsen godkänner uppföljningen.

Beslutet ska skickas till

Akten, Miljökontoret, Telge Miljö AB, Telge Återvinning-styrelsen.



Rickard Sundbom
Stadsdirektör

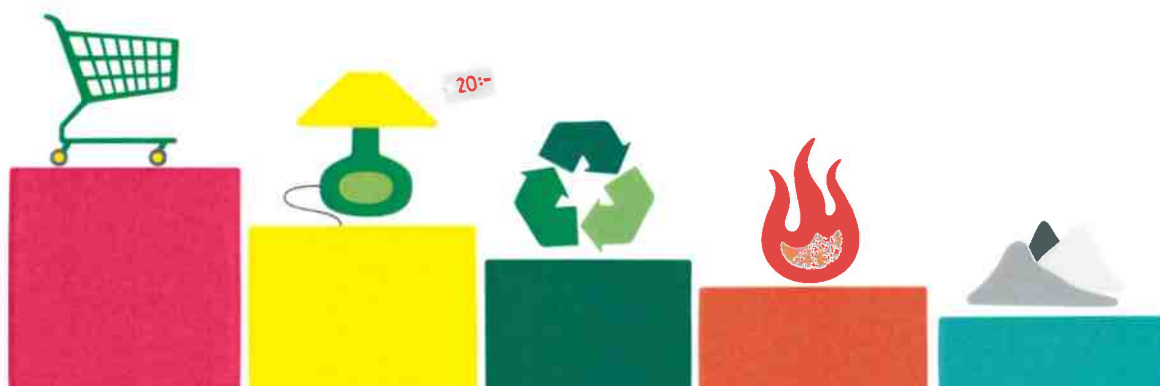


Homan Gohari
Stadsbyggnadsdirektör

Handläggare: Tomas Thernström

Telefon (direkt): 08-523 026 92

E-post: tomas.thernstrom@sodertalje.se



Uppföljning av Avfallsplan 2017-2018

Rapport | 2018

Tomas Thernström
Avfallssamordnare
Upplåtelse och tillstånd
Telefon (direkt): 08-523 026 92
E-post: tomas.thernstrom@sodertalje.se

Sammanfattning

Syftet med den här rapporten är att följa upp avfallsplanen och redovisa vilka aktiviteter som genomförts samt hur arbetet att uppfylla målen går. Uppföljningens fokus ligger på 2017 men en del aktiviteter för 2018 är inkluderade då uppföljning ligger så sent på året. Avfallsplanen gäller för 2015 – 2020 och innehåller sju delområden där målen är satta till 2020:

1. Hushållens avfall
2. Matavfall från hushåll och verksamheter
3. Avfall från enskilda avlopp
4. Nedskräpning och dumpning
5. Nöjda medborgare
6. Nedlagda deponier
7. Bygg- och rivningsavfall

Rapporten redovisar att med nuvarande trender så kommer målet för nedlagda deponier troligen att uppfyllas medan bedömningen är att övriga mål inte kommer att nås inom utsatt tid. Det finns flera anledningar till att målen inte kommer nås. En del är att vissa mål har varit för ambitiösa. En annan bidragande faktor är att kommunkoncernen inte har rådighet över alla faktorer som påverkar resultatet. Men tre övriga faktorer är mer kritiska till den svaga måluppfyllelsen. Ett, avfallsplanen har inte varit tillräckligt förankrad i hela kommunkoncernen likväl som inom politiken. Två, åtgärdsprogram för att nå de olika målen har inte varit tillräckligt strukturerat. Tre, dålig måluppfyllnad är i stort konsekvenslös inom hela kommunkoncernen.

Sätt från den positiva sidan så kommer vi kunna ta med nuvarande erfarenheter från det här arbetet och utforma målen mera realistiska och uppföljningsbara till nästa avfallsplan som ska tas fram under 2019. Beträffande de tre sistnämnda orsakerna så har förankringsarbetet med avfallsplan stärkts avsevärt under de senaste åren och kommunkoncernen står idag bättre rustad än 2015 för att strukturera upp åtgärdsprogram som leder till resultat. I uppföljningen redovisas behov för att nå målen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	2
Innehållsförteckning	3
Inledning	4
Bakgrund och syfte.....	4
Organisation av avfallsarbetet i Södertälje kommun	4
Datakvalité.....	5
Begrepp	5
Uppföljning och diskussion kring avfallsplanens mål.....	6
Mål 1: Hushållens avfall	6
Delmål: 1.1 Öka återbruket av grovavfall så att mängden minskar från 133 kg/person och år 2012 till 90 kg/person och år till 2020.....	6
Delmål: 1.2 Restpåsen ska minska från 166kg/person och år 2012 till 100 kg/person och år 2020	8
Delmål: 1.3 Mängden farligt avfall i restpåsen ska minska från 1,5 kg/person och år 2012 till 0,1 kg/person och år 2020	10
Mål 2: Matavfall	11
Delmål: 2.1 Mängden matavfall från hushåll och verksamheter ska minska varje år... 11	
Delmål: 2.2 I påsen för matavfall ska rättssorteringsgraden öka från 85 procent 2011 till minst 95 procent 2020 inklusive emballage	13
Delmål: 2.3 År 2020 ska minst 50 procent av allt matavfall i kommunen återvinnas så att energi och näringsämnen tas tillvara på ett sätt så att giftfri miljö främjas.....	14
Mål 3: Avfall från enskilda avlopp	15
Delmål: 3.1 År 2020 ska andelen slutna tankar, som behandlas lokalt och återförs till jordbruksmark, vara minst 20 procent.....	15
Mål 4: Nedskräpning och dumpning.....	16
Delmål: 4.1 Nedskräpning ska minska från 9 föremål/10m ² 2013 till högst 5 föremål/10m ² 2020	16
Delmål: 4.2 Dumpning ska minska från 100 stycken/år 2012 till högst 20 st/år 2020 .	18
Mål 5: Nöjda medborgare	20
Delmål: 5.1 Medborgarna ska vara nöjda med renhållningen och sophämtningen 2020. Betygsindex ska vara högre än 65 i Statistiska centralbyråns, SCB:s, medborgarundersökning.....	20
Mål 6: Nedlagda deponier.....	21
Delmål: 6.1 Senast 2020 ska samtliga deponier med riskklass 1 och 2, där kommunen är huvudman, ha ett framtaget åtgärdsprogram.....	21
Mål 7: Bygg- och rivningsavfall	23
Delmål: 7.1 Senast 2020 ska minst 70 viktprocent av icke farligt bygg- och rivningsavfall återanvändas eller återvinnas	23
Bilaga 1 – Kostnadsestimeringar för deponier.....	25

Inledning

Bakgrund och syfte

Avfallshantering är en viktig del av samhällets infrastruktur och miljöarbete. Enligt miljöbalken ska det finnas en avfallsplan för varje kommun. Avfallsplanen ska vara ett verktyg för att utveckla hanteringen av avfall i kommunen. Planen ska ge en bild av dagens avfallshantering, vilka mängder som uppstår i kommunen och hur de tas omhand. En viktig del i detta är att öka kunskapen om avfallshantering hos samtliga aktörer. Avfallsplanen ska också redovisa vilka mål som kommunen har satt upp för att minska avfallets mängd och farlighet. Kommunens mål ska bidra till att uppfylla målen i den nationella avfallsplanen.

Södertälje kommun antog 2015-02-02 en ny avfallsplan som kommer att gälla mellan 2015 – 2020. Syftet med den här rapporten är att följa upp planen vilket ska genomföras årligen fram till 2020. Det här är tredje året som nuvarande avfallsplan följs upp. Under våren 2019 kommer arbetet med en ny avfallsplan att börja. Arbetet kommer att projektledas av avfallssamordnare på samhällsbyggnadskontoret och alla intressenter kommer att involveras under arbetets gång. En styrgrupp med representation av samhällsbyggnadskontoret, miljökontoret och Telge Återvinning kommer starta upp hösten 2018. I samband med framtagandet av nya avfallsplanen kommer en bredare uppföljning genomföras och vara en del i arbetet med att förbättra nästa avfallsplan.

Avfallsplanen innehåller sju delområden:

8. Hushållens avfall
9. Matavfall från hushåll och verksamheter
10. Avfall från enskilda avlopp
11. Nedskräpning och dumpning
12. Nöjda medborgare
13. Nedlagda deponier
14. Bygg- och rivningsavfall

Organisation av avfallsarbetet i Södertälje kommun

Varje kommun har ett renhållningsansvar. Det innebär att kommunen är skyldig att se till att hushållsavfall inom kommunen transporteras till en behandlingsanläggning och att avfallet återvinns eller bortskaffas på ett ändamålsenligt sätt. I Södertälje är Telge Återvinning AB utförare av den kommunala renhållningen. Telge Återvinning AB är ett helägt kommunalt bolag. Avfallsplanens bredd medför att många olika aktörer behöver involveras i insatser både direkt och indirekt för att nå uppsatta mål. För att samordna arbetet med den nya avfallsplanen anställdes en avfallsstrateg hösten 2015 med placering på samhällsbyggnadskontoret. Insamling och behandling av hushållsavfall finansieras med avfallstaxan. Taxans storlek och fördelning beslutas av kommunfullmäktige. Miljönämnden ansvarar för tillsyn av avfallsarbetet.

Datakvalité

För att kunna följa upp avfallsplanen på ett korrekt sätt krävs bra data och relevanta nyckeltal. Avfall Sverige jobbar på nationell nivå för att utveckla sätt att mäta och följa upp avfallsstatistik. Avfall Web (endast för administratörer) heter det systemet som alla kommuner rapporterar in avfallsstatistik för stöd vid verksamhetsplanering och benchmarking. Det här är tredje året som Södertälje kommun följer upp målen i avfallsplanen för 2015-2020 och då vi inte kan säkerställa kvalitén i all data vill vi att läsaren ser siffrorna och trenderna som presenteras som utvecklingsindikatorer och inte som exakta sanningar. Flera nyckeltal och beräkningsmodeller kan komma att revideras till nästa avfallsplan.

Begrepp

Återvinningscentral

Södertälje kommun har två återvinningscentraler (Tveta och Moraberg) vilka alltid är bemannade av utbildad personal under öppettid och här lämnar man grovavfall, trädgårdsavfall, gips, farligt avfall och elavfall med mera.

Återvinningsstation

I Södertälje kommun finns det 32 återvinningsstationer som drivs av Förpacknings och tidningsinsamlingen (FTI). Plast-, metall-, glas- och pappersförpackningar samt tidningar ska sorteras och lämnas i särskilda behållare på återvinningsstationerna.

Uppföljning och diskussion kring avfallsplanens mål

Mål 1: Hushållens avfall

Hushållens avfall ska minska genom förebyggande åtgärder och ökad återanvändning. Återvinningen ska öka genom förbättrad sortering och genom att utsorterade fraktioner återvinns.

Delmål: 1.1 Öka återbruket av grovavfall så att mängden minskar från 133 kg/person och år 2012 till 90 kg/person och år till 2020

Mängd grovavfall/person i Södertälje

2012 = 133 kg

2013 = 122 kg

2014 = 108 kg¹

2015 = 108 kg

2016 = 121 kg

2017 = 115 kg

Återbruk

Weda Återbruk är del av arbetsmarknadsenheten i Södertälje kommun. I samarbete med Telge Återvinning, hämtar återbruket det som kommunens invånare skänker i uppställda återvinningscontainer på återvinningsstation. Återbruket sorterar, rengör, reparerar och/eller använder vid tillverkning av nya produkter. Verksamheten har ökat volymerna kraftigt de senaste åren samtidigt som man även klarat av att höja kvalitén. I ett längre perspektiv är det dock tydligt att inflödet av avfall/material som kan återanvändas är större än den förmågan vi har att ta hand om det idag. Flera kommuner inklusive bland annat Eskilstuna, Göteborg och Skellefteå har kommit långt i att utveckla metoder för återbruk.

¹ Mängden grovavfall mäts genom det grovavfall som framförallt samlas in genom de två återvinningscentralerna i kommunen. Vid framtagande av nyckeltal för grovavfall ingår även wellpapp. Wellpapp är dock en förpackning och bör inte redovisas som en grovavfallsiffra. Då wellpapp främst slängs vid återvinningsstationer eller genom fastighetsnära insamling som en pappersförpackning så är detta en felkälla till beräkningen av mängden grovavfall per invånare och år. Nyckeltalet för grovavfall bör ses över för att ta fram ett nytt nyckeltal för grovavfall utan förpackningar”.

Mängd återbruk

2013 = 9 390 kg

2014 = 45 480 kg

2015 = 78 890 kg

2016 = 84 090 kg

2017 = 76 160 kg

Åtgärder 2017/2018

- Telge Återvinning och Weda återbruk har kontinuerliga möten för att utveckla verksamheten.
- Återbruksdag på Tveta där Weda återbruk deltagit
- Öppethus Returen (feb 2018)

Behov

- Vidareutveckla Weda återbruk och återbruk generellt
- Skapa rutiner för att säkerställa att kommunkoncernen inte kasserar eget material som skulle kunna gå till återbruk
- Säkerställa avfallshanteringens plats i den fysiska planeringen
- Utveckla och säkerställa metoder för att följa upp och mäta grovavfall från hushåll
- Utredda insamlingsmetoder av grovavfall från hushåll.

Analys

Idag finns det inga inplanerade eller budgeterade åtgärder som kommer bidra till att vi når målet eller som gör att vi kommer se sjunkande nivåer av grovavfall. Snarare kan vi i viss utsträckning förvänta oss att grovavfall kan komma att öka från hushållen när vi höjer service nivån och tillgängliggör insamlingsplatser. Det skulle kunna vara fler grovsoprum, mobil insamling och/eller få fler att använda befintliga återvinningscentraler.

Södertälje kommun behöver ta fram en långsiktig strategi för ökat återbruk. I det arbetet kan det finnas behov till att avsätta mark på strategiskt utvalda platser för insamling av återbruksmaterial.

Delmål: 1.2 Restpåsen ska minska från 166kg/person och år 2012 till 100 kg/person och år 2020

Södertälje kommun har satt ambitiösa mål kring minskningen av restavfall från hushåll. För att nå uppsatta mål måste utbyggnaden av fastighetsnära insamling i enfamiljshus och flerfamiljshus öka samt kvalitén på insamlat material måste förbättras. Idag utgör förpackningar ca 1/3 del av restpåsen. Förbättra insamlingen av matavfall är den andra delen som är lika viktig för att få ner volymerna av restavfallet från hushållen. Plockanalyser från jan 2018 visar att 33 procent av restpåsen var matavfall. Återvinningsmaterial som matavfall, trädgårdsavfall, tidningar, förpackningar, farligt avfall och elektronik svarar i genomsnitt för 67 % av restavfallet. Det betyder att det faktiska restavfallet i restpåsen endast ca 50 kg/person/år, övriga 100 kg är återvinningsmaterial.

Restavfall kg/person/år

2012 = 166 kg/person
2013 = 165 kg/person
2014 = 161 kg/person
2015 = 161 kg/person
2016 = 159,5 kg/person
2017 = 152 kg/person

Åtgärder 2017/2018

- Informationskampanjer kring återvinning startade upp 2017 och har utökats under 2018.
- Telge återvinning har en pågående utredning om gröna påsen.
- Fler fastighetsägare investerar i nya system för fastighetsnära insamling av förpackningar.

Behov

- Fortsätta utbyggnaden av fastighetsnära insamling (FNI)
- Vidareutveckla insamlingen av matavfall
- Vidareutveckla insamlingen av textilavfall
- Vidareutveckla insamlingen av farligt avfall
- Öka kommunikationsinsatserna mot hushåll
- Det behöver säkerställas att fastighetsägare tar sitt informationsansvar.
Fastighetsinnehavare och nyttjanderättshavare är skyldig att i behövlig omfattning informera den eller dem som bor i eller är verksamma i fastigheten, om gällande regler för avfallshantering.

Analys

Sätt från ett positivt perspektiv så vet vi vilka aktiviteter vi behöver göra för att nå eller närma oss målet med minskat restavfall från hushållen. Det finns två aktiviteter som inte är enkla men ändå skulle kunna liknas som lågt hängande frukter. Vi behöver öka takten på utbyggnaden av fastighetsnära insamling (FNI) så vi kan minska andelen förpackningar i restpåsen och vi behöver öka insamlingen av matavfall. Båda aktiviteterna kommer kräva stora arbetsinsatser och informationsinsatser under en längre tid för att nå bra resultat. Sätt från det motsatta

perspektivet så är i dagsläget inte dessa aktiviteter inplanerad eller budgeterade. Ett positivt besked kom under juni 2018 då regeringen beslutade att ändra förordningen kring producentansvar av förpackningar. De nya reglerna säger att förpackningar ska samlas in vid bostaden och att producenterna ska bekosta insamlingen. Omställning ska vara klar senast 2025 och 60 % av hushållen ska ha FNI senast 2021. Telge bolagen har under flera år haft inskrivet i sina ägardirekt att FNI ska implementeras och då Södertälje har kommit ganska långt i utbyggnaden av FNI för hushållen bör ägardirektiven förtydligas och tidsättas för en snabbare utbyggnad. Angående kommunkoncernens verksamheter och fastigheter så är målet att FNI ska vara implementerat senast 2021. Extra finansiering för genomförande kommer sökas från kommunstyrelsen (KSK) under hösten 2018.

Delmål: 1.3 Mängden farligt avfall i restpåsen ska minska från 1,5 kg/person och år 2012 till 0,1 kg/person och år 2020

Farligt avfall inklusive el-avfall utgjorde 2016 0,39 % av restpåsen. Plockanalysen från januari 2018 visar nästan en dubbling av mängden farligt avfall inklusive el-avfall i restpåsen. Plockanalyserna är genomförda i begränsad skala vilket gör att förändringen inte är statistiskt säkerställd. Likväl är nivåerna av farligt avfall och el-avfall i restavfallet inte bra.

Tabell 1 - Farligt avfall inkl. elavfall i restpåsen

År	Ronna	Västra Blombacka	Brunnsängshage	Medel
2015	0,24 %	0,49 %	0,25 %	0,33 %
2016	0,29 %	0,40 %	0,48 %	0,39 %
2018 jan	1,1 %	0,2 %	0,8 %	0,7 %

Åtgärder 2017/2018

Inga större aktiviteter genomfördes under 2017.

Behov

- Vidareutveckla insamlingen av farligt avfall och el-avfall
- Stärka den konsumentnära insamlingen
- Öka medvetenheten kring farligt avfall och el-avfall
- Vidareutveckla metoder för att mäta och följa upp insamling av farligt avfall från hushållen

Analys

Om det är lätt att göra rätt så ökar chanserna till att avfallet återvinns på rätt sätt. Inom de tre mätområdena så har hushållen i Blombacka fastighetsnära insamling av batterier och glödlampor vilket gör det enkelt att sortera rätt. Det är sannolikt en av anledningarna till att man i Blombacka hade lägst nivåer av farligt avfall och el-avfall i restpåsen. I en studie från Avfall Sverige så minskade andelen som slängde smått el-avfall i restpåsen från 7 % till 2 % när fastighetsnära insamling infördes. Kostnaden för tjänsten blev mellan 8 – 12 kr/år och hushåll beroende på om man kunde samordna insamlingen med andra fraktioner eller inte. Vi behöver utveckla servicen kring insamling av farligt avfall och el-avfall dels genom fastighetsnära insamling men också genom att stärka den konsumentnära insamlingen, dvs möjligheten att lämna sina gamla produkter i butik. Det kan ske på flera sätt inklusive bland annat ökad samverkan med handeln, informationsinsatser samt ökad tillsyn av hur insamlingen sker i butik.

Mål 2: Matavfall

Mängden matavfall ska minska och kvaliteten på matavfallet ska förbättras. Matavfallet ska behandlas så att både energin och näringsämnena tas tillvara på ett effektivt sätt. Återvinningen ska inte bidra till ökad förorening.

Delmål: 2.1 Mängden matavfall från hushåll och verksamheter ska minska varje år

Från hushållen finns det idag ingen statisk kring matsvinn och det kommer bli svårt att ta fram.

I Södertälje har kostenheten sedan 2011 arbetat strategiskt med att minska matsvinnet i kommunens skolor och förskolor. Utveckling med att mäta matsvinnet har utvecklats under åren och från och med 2014 finns det statistik som går att följa upp bra. Från 2014 räknas det ut ett snitt utifrån antal elever och öppettid dagar.

Matsvinn gr/elev/dag

2014: 36,7 gr/elev/dag

2015: 29,1 gr/elev/dag

2016: 28,2 gr/elev/dag

2017: 25,4 gr/elev/dag

Mål för kostenheten är 30gr/dag.

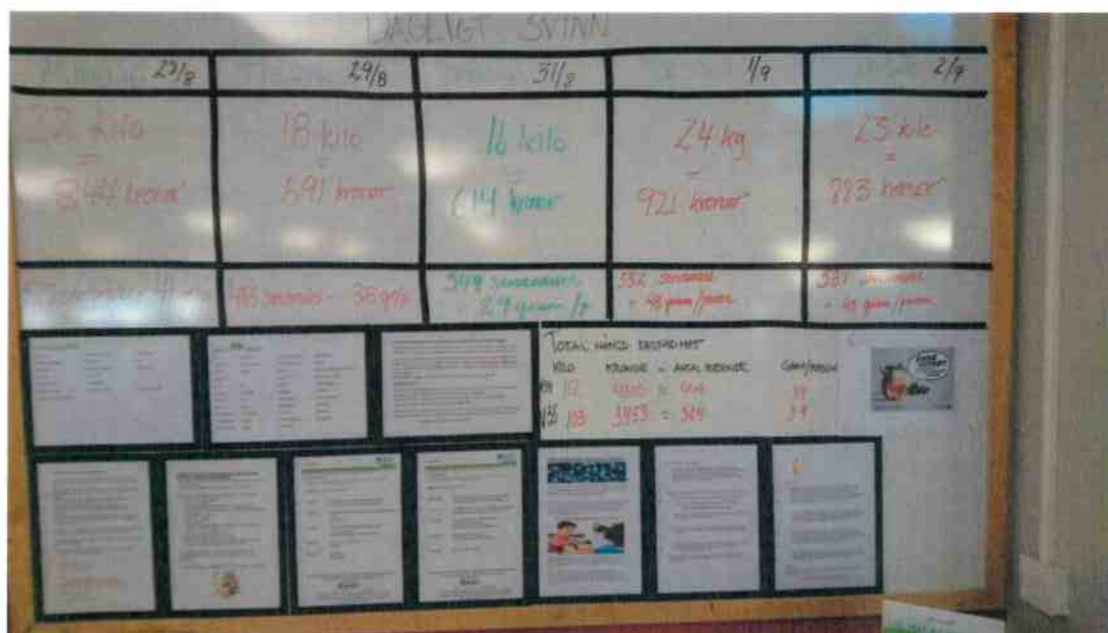
Åtgärder 2017/2018

Skolköken arbetar kontinuerligt med att medvetande göra eleverna om matsvinn.

Södertälje har genom Telge Återvinning deltagit i matkampanjen – Sortera matresten

Behov

- Ta fram metoder för att kunna följa upp matsvinn från hushåll
- Vidareutveckla och sprida skolans förebyggande arbetet mot matsvinn till kommunens andra verksamheter
- Öka medvetenheten kring matsvinn



Figur 1- Bild från skolkök i Södertälje

Delmål: 2.2 I påsen för matavfall ska rättssorteringsgraden öka från 85 procent 2011 till minst 95 procent 2020 inklusive emballage

Plockanalyserna för 2015² visade på en rättssorteringsgrad på ca 56 procent med en stor variation mellan områdena, Rona, Brunnsäng och Västra Blombacka. Under 2016 visar plockanalyserna ett bättre resultat men långt ifrån godkänt (se tabell 2) och under 2017 sjönk resultatet både i Ronna och Blombacka medan Brunnsängshage hade bästa resultatet sedan nya mätningarna började.

Tabell 2 - Rättssorteringsgrad av matavfall i gröna påsen

År	Ronna	Västra Blombacka	Brunnsängshage	Medel
2015	55,5 %	81,9 %	31,5 %	56,3 %
2016	61,8 %	61,2 %	76,9 %	66,6 %
2017	56,3 %	50,8 %	86,7 %	64,6 %

Åtgärder 2017/2018

Inga större aktiviteter har genomförts under 2017.

Behov

- Informationsinsatser kring matinsamling
- Säkerställa leverans av gröna påsen
- Utredda insamling av matavfall (pågår)

Analys

Många använder gröna påsen till allt avfall vilket gör att rättssorteringsgraden blir låg. Vi vet att rättssorteringsgraden är relativt hög i villaområden samt även hos de flerfamiljshus som verkligen använder gröna påsen till det den är till för (okulära besiktningar vid hämtning).

Det är positivt att en utredning av gröna påsen pågår men rättssorteringsgraden styrs bara delvis av insamlingssystem. Användarnas kunskap och vilja att göra rätt är det som avgör i slutändan hur bra sortering det blir. Oavsett resultat av utredningen av gröna påsen kommer stora informationsinsatser att behövas under en lång tid framöver för att komma till rätta med dessa utmaningar.

² Rättssorteringsgraden i gröna påsen mäts med hjälp av plockanalyser. Tidigare plockanalyser har visat på en rättssorteringsgrad på 85 procent vilket var underlag för när målet formulerades. Sedan 2015 genomförs plockanalyser i tre områden vilka tyvärr inte är direkt jämförbara med tidigare genomförda plockanalyser. Områden är utbytta för att förbättra statistiken på sikt.

Delmål: 2.3 År 2020 ska minst 50 procent av allt matavfall i kommunen återvinnas så att energi och näringsämnen tas tillvara på ett sätt så att giftfri miljö främjas

Miljökontoret arbetar med en naturresursanalys avseende energi- och växtnäringsflöden förknippat med organiskt hushållsavfall (matavfall) samt hushållsavlopp. Denna analys är tänkt som ett av underlagen för utredning av matavfallsprocessen.

Åtgärder 2017/2018

Telge Återvinning utreder gröna påsen.

Miljökontoret arbetar med en naturresursanalys avseende energi- och växtnäringsflöden.

Behov

Avsluta nuvarande utredningar och ta fram en handlingsplan med aktiviteter för att nå målet.

Mål 3: Avfall från enskilda avlopp

Hushållens avlopp ska om möjligt källsorteras så att toalettavfallet kan behandlas separat. Målet är att återföra avloppets näringsämnen utan inblandning av främmande ämnen.

Delmål: 3.1 År 2020 ska andelen slutna tankar, som behandlas lokalt och återförs till jordbruksmark, vara minst 20 procent

Miljönämnden bedriver fortlöpande tillsyn och provning av enskilda avlopp med målsättning att tillämpa miljöbalken så att återföring av växtnäringsämnen i så rena kretslopp som möjligt uppnås.

Under 2017 har samtalen fortsatt mellan miljökontoret och Telge Återvinning om behovet av att tydliggöra vilka återföringskedjor som finns för avloppsfraktioner i Södertälje kommun.

Andelen hushåll med klosettavfalls sorterande avloppssystem ökar. Totalt i kommunen har miljönämnden hittills lämnat omkring 270 tillstånd (per augusti 2018) för avloppsanläggning med slutna tank och extremt snålspolande toalett.

Åtgärder 2017/2018

Miljökontoret har fortsatt tillsynen av enskilda avlopp under 2017/2018.

Behov

- Fortsatt tillsyn av enskilda avlopp med kravställande enligt miljöbalken.
- Miljökontoret och Telge Återvinning behöver fortsätta att utveckla samtalen om hur andelen källsorterat avlopp kan öka. Lantbruket behöver involveras i samtalen.

Analys

Med rådande tillväxttakt av anläggningar där klosettavfall källsorteras kommer vi inte att nå målet. Flera aktiviteter behövs för att nå måluppfyllelse. Ett mer kraftfullt sätt att nå målet, än genom miljökontorets tillsyn, är att VA-huvudmannen (Telge Nät) börjar tillämpa källsorterande VA-system inom den allmänna VA-anläggningen.

Mål 4: Nedskräpning och dumpning

Södertälje kommun ska vara en ren och snygg kommun där invånarna känner sig trygga.

Delmål: 4.1 Nedskräpning ska minska från 9 föremål/10m² 2013 till högst 5 föremål/10m² 2020

Södertälje kommun har stora utmaningar kring nedskräpning och under 2017 togs en strategi mot nedskräpning fram för hela kommunkoncernen. Under februari 2018 antogs den av kommunstyrelsen. Strategin har tre fokusområden:

1. God service – Det ska vara lätt att göra rätt
2. Ökad samverkan och stärkt myndighetsutövning
3. Kunskaps- och attitydspåverkande aktiviteter

Åtgärder 2017/2018

- Antagen strategi mot nedskräpning
- Vårkampanj – Håll Södertälje Rent
- Blastic – EU projekt mot marin nedskräpning
- Fler askoppar och papperskorgar i centrum
- Frågan har lyfts i media
- Informationskampanjer

Behov

- Synliggöra alla behov och ta fram och tillgängliggör skötselkartor för hela Södertälje
- Utveckla arbetet med Håll Södertälje Rent för barn och ungdomar
- Ta fram riktlinjer för papperskorgar och askoppar
- Förstärka samverkan inom samhällsbyggnadskontoret
- Skapa ökad medvetenhet om nedskräpningens kostnader och konsekvenser
- Ta fram förslag för hur fastighetsägaransvaret kring fastigheter ska skötas
- Utökad driftbudget för renhållning
- Utökad investeringsbudget till den offentliga renhållningen
- Fortsatt politiskt engagemang

Analys

Södertälje har återkommande haft ett skräpindex långt högre än rikssnittet (se tabell 1). För att strategin mot nedskräpning ska bli framgångsrik krävs att hela kommunkoncernen bidrar.

Utmaningarna är mycket omfattande och arbetet kommer kräva engagemang under en lång tid och politikens engagemang är viktig för att hålla liv i frågan. En aktivitetslista togs fram för 2018 och arbetet kommer att följas upp under hösten 2018 och en ny aktivitetslista kommer tas fram för 2019.

Tabell 3 - Antal skräpföremål per 10m²**Tidsserie: Genomsnittligt antal skräpföremål per 10 m² fördelat efter år och kategori**

Kategori	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Fimp	5,68	6,24	7,86	6,95	6,69	8,11	6,72	6,74
Snus	0,85	0,80	0,74	1,02	0,69	0,46	1,31	1,31
Papper	1,29	0,54	0,60	0,50	0,51	0,62	0,76	***
Glas	0,09	0,33	0,02	0,05	0,03	0,03	0,01	0,01
Plast**	0,96	0,38	0,48	0,25	0,49	0,27	0,68	0,51
Metall	0,37	0,28	0,12	0,01	0,05	0,05	0,21	0,12
Organiskt	0,10	0,07	0,27	0,14	0,02	0,03	0,02	0,01
Kartong	0,12	0,04	0,03	0,04	0,03	0,07	0,11	***
Glasspinne*	0,04	0,03	0,01	0,03	0,05	*	*	*
Papper/kartong***								0,45
Annat	0,55	0,09	0,03	0,02	0,01	0,03	0,05	0,06
Totalt	13,8	8,04	8,91	9,61	9,20	8,46	10,42	9,22
Rikssnitt	6,39	6,3	5,95	5,52	4,43	5,31	6,01	5,09

* Glasspinnar redovisades separat innan 2014

**Hård- och mjukplasts redovisades separat innan 2016

*** Papper och kartong redovisas tillsammans från 2017

Delmål: 4.2 Dumpning ska minska från 100 stycken/år 2012 till högst 20 st/år 2020

Södertälje kommun har omfattande problem med dumpning av både hushållsavfall och verksamhetsavfall på platser som inte får ta emot avfall. Nuvarande mål kring dumpningar i avfallsplan är otydligt³ och kommer att omformuleras när avfallsplanen revideras. Målet är svårt att mäta och följa upp då de flesta fallen inte rapporteras in. Dumpningar sker i olika miljöer och både på kommunal och privat mark men så länge allmänheten har tillträde eller insyn så ska alla fall rapporteras och anmälas som nedskräpningsbrott enligt miljöbalken.

Åtgärder 2017/2018

- Kommunstyrelsen har antagit en strategi mot nedskräpning
- Frågan har lyfts i media
- Informationskampanjer på flera språk
- Teknisk handbok för avfallshantering (beräknas klar dec 2018)

Behov

- Öka servicen kring hantering av grovavfall
- Stärkt samverkan inom kommunkoncernen och med externa parter
- Stärkt myndighetsutövning
- Ökat fokus på kunskaps- och attitydspåverkande aktiviteter

Resultat & Indikatorer

Nedan i tabell 4 redovisas alla dumpningar för 2015-2017 vid återvinningsstationer i kommunen. En kvalificerad gissning är att varje tillfälle i genomsnitt innefattar fyra unika dumpningar då blir antal dumpningstillfällen ca 22 000st under 2017.

Tabell 4 – Nedskräpning vid återvinningsstationer

Södertäljes alla AVS/ månad	Tillfällena med grovsopor på AVS			Antal rapporterade städtillfällen			% av tillfällena då grovsopor hittats		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
januari	478	296	545	570	523	550	84%	57%	99%
februari	416	490	502	520	511	514	80%	96%	98%
mars	517	556	556	579	572	575	89%	97%	97%
april	462	545	507	550	553	528	84%	99%	96%
maj	353	537	529	570	551	534	62%	97%	99%
juni	364	538	515	545	549	527	67%	98%	98%
juli	453	531	432	574	550	521	79%	97%	83%
augusti	429	536	451	560	564	538	77%	95%	84%
september	292	539	426	551	554	511	53%	97%	83%
oktober	306	546	345	578	558	530	53%	98%	65%
november	322	534	354	540	546	532	60%	98%	67%
december	246	361	449	377	365	504	65%	99%	89%
Totalsumma	4638	6009	5611	6514	6396	6364	71%	94%	88%

³ När målet togs fram så sattes det utifrån mängden dumpningar som rapporterades in till kommunen varje år. Då de flesta fallen inte rapporteras så kommer vi undersöka andra indikatorer att följa upp målet med.

Analys

Nivån på dumpningarna är fortfarande mycket hög men ser man på statistiken för 2017 så är det en minskning av dumpningar under andra halvåret. Om det är en tillfällighet eller ett resultat av pågående arbete med att förebygga dumpningar får vi se när statistiken för 2018 kommer.

Oavsett är det viktigt att arbetet med strategin mot nedskräpning fortsätter och även stärks.

Tittar man på enskilda aktiviteter som kommunkoncernen har rådighet över så är det många saker som är viktiga men på lång sikt så är den viktigaste frågan att utveckla ett insamlingssystem för grovavfall som är anpassat till kommuninvånarnas behov och förutsättningar samt kommande krav i form av ökat återbruk och omställning till ett cirkulärt samhälle.

Mål 5: Nöjda medborgare

Kommuninvånarna ska vara nöjda med renhållning och sophämtning.

Delmål: 5.1 Medborgarna ska vara nöjda med renhållningen och sophämtningen 2020. Betygsindex ska vara högre än 65 i Statistiska centralbyråns, SCB:s, medborgarundersökning

Södertälje kommuns medborgare ska vara nöjda med renhållningen och sophämtningen. Det ska vara lätt att göra rätt i Södertälje! 2013 var Nöjd-Medborgar-Index kring renhållning och sophämtning 57. 2015 visade vi på en svag ökning av indexet vilket är positivt men 2017 sjönk resultatet till 58. Betygsindex för samtliga kommuner 2017 var 67.

Nöjd-Medborgar-Index (Renhållning och sophämtning)

2013 = Index 57

2015 = Index 60

2017 = Index 58

Åtgärder 2017/2018

- Teknisk handbok för avfallshantering
- Informationsinsatser kring avfall och återvinning
- Håll Södertälje Rent

Behov

Kommunkoncernen behöver öka servicen kring renhållning och avfallshantering

Analys

Resultatet från medborgarundersökningen för 2017 är en bekräftelse på att det är viktigt att hela kommunkoncernen arbetar vidare med dessa frågor. Det här nyckeltalet är trubbigt då det inkludera både sophämtning och renhållning, målområdet behöver flera nyckeltal som är specifika för respektive del.

Mål 6: Nedlagda deponier

Delmål: 6.1 Senast 2020 ska samtliga deponier med riskklass 1 och 2, där kommunen är huvudman, ha ett framtaget åtgärdsprogram

Det finns en stor risk att gamla nedlagda deponier innehåller föroreningar som kan medföra risker för människors hälsa och vår miljö. I Sverige har vi miljökvalitetsmål som anger inriktningen för miljöarbetet. Nedlagda deponier utgör risk för förorening av grund- och ytvatten och även risk för utsläpp av växthusgaser i form av metangas. Alla nedlagda deponier ska därför identifieras och riskklassas. De områden som innebär en risk för människors hälsa och miljö behöver åtgärdas. Vid exploatering av nya områden behövs kunskap om var nedlagda deponier finns och vilka risker de utgör. I Södertälje finns det 16 nedlagda deponier som har identifierats och där kommunen är huvudman. Tre av dessa deponier hanteras till fullo av Telge Återvinning då de ligger på Tvetaområdet. Av resterande 13 ligger två stycken under Scania (Bollshage och Strömtippen) vilka följs upp av miljökontoret.

Kostnaderna för hantera nedlagda deponier kan variera stort och i värsta fall bli omfattande. I arbetet med hantera de deponier som kommunen är huvudman för har en kostnadsmatris tagits fram. Matrisen har tagits fram för att få en översiktlig kostnadskalkyl över åtgärdernas eventuella omfattning så att resurser för detta arbete ska kunna avsättas över tid. Spannet mellan lägsta kostnaden och högsta kostnaden är mycket stor och beror på vilka skyddsåtgärder som kommer att krävas. Den lägre estimeringen ligger på ca 15 000 000 SEK då få skyddsåtgärder behövs och den övre estimeringen på 150 000 000 SEK då omfattande arbete kommer att vara nödvändigt. Beräkningen presenteras i detalj i bilaga 1.

Åtgärder 2017/2018

Billsta-deponin- Riskklass 2. Under året har ytterligare markundersökningar och analyser gjorts som resulterat i att man tydligare kan se vilka föroreningar som härrör från deponin och vilka som härrör från den pågående verksamheten. Under hösten kommer ett föreläggande från miljökontoret om sluttäckning utifrån utfallet av de resultat vi presenterat. Planen är att under ht 2018-vt 2019 genomföra de åtgärder som följer av föreläggandet.

Mölnbodeponin – Riskklass 4. Deponin är nu avslutad och klar. Mölnbo-deponin har täckts och används nu som ett rekreationsområde där en inplanerad motionsslinga kommer att gå över deponin. Bedömningen är att deponin inte påverkar omgivningen nämnvärt. Påträffade föroreningshalter i mark är relativt låga liksom föroreningsnivån i utströmmande grundvatten från deponiområdet.

Halldeponin (norra och södra)- Riskklass 2 . Under 2017 genomfördes en upphandling och det blev PE som fick uppdraget. En omfattande miljöteknisk markundersökning och geoteknisk undersökning har pågått under våren och hela sommaren 2018. Undersökningen kommer att fortgå fram till hösten 2019. Vi kommer även att undersöka möjligheten att mellanlagra en del rena överskottsmassor, som redan finns i kommunen ägor, på Halldeponin för att kunna använda denna till att eventuell skyddstäckning. Detta för att inte behöva betala för att först bli

av med rena massor och sedan behöva köpa in massor när vi redan nu bedömer att vi kommer att behöver dem till halldeponin.

Bergaholmsdeponin- Deponi används idag som mellanlagringsplats för kommunens driftenhet för att kunna utnyttja denna yta innan vi hanterat/undersökt denna deponi klart.

Övriga deponier-Informationssökning (mifo fas 1) pågår och skall resultera i en uppdragsbeskrivning för miljöteknisk undersökning under ht 2018-vt 2019.

Analys

Arbetet ligger i fas med avfallsplanens mål. Budgeten ligger under beräknad nivå pga. mindre omfattande åtgärder (några fall) samt att fortsatta undersökningar har krävts på någon deponi.

Mål 7: Bygg- och rivningsavfall

Andelen bygg- och rivningsavfall som återanvänds och återvinns ska öka.

Delmål: 7.1 Senast 2020 ska minst 70 viktprocent av icke farligt bygg- och rivningsavfall återanvändas eller återvinnas

De bygg och rivningsavfall som kommer in via ÅVC:erna delas in i fraktioner enligt nedan. Endast en liten del går till deponi idag och cirka hälften av byggavfallet blir bränsle. Statistiken kring byggavfall speglar det avfallet som faktisk lämnas in för behandling. Hur stort mörkertalet är, d.v.s. andelen byggavfall som inte lämnas in till behandling vet vi inte idag. Byggavfall står för en stor del av samhällets avfall och vi kommer framöver att behöva utveckla metoder både för att flytta byggavfallet högre upp i avfallshierarkin men också metoder för att kunna mäta och följa upp byggavfallet på ett bättre sätt.

Tabell 5 – Bygg och rivningsavfall

Bygg och rivningsavfall (Ton)	2016	2017	Avsättning
Betong med eller utan armering	370	415	Interna konstruktioner
Tegel	121	201	Interna konstruktioner
Kakel, betong, tegel blandat	667	904	Interna konstruktioner
Asfalt	1134	310	Interna konstruktioner
Glas	97	113	Interna konstruktioner
Skrot/metall	2167	2000	Materialåtervinning
Schaktmassor	2161	1478	Interna konstruktioner
Gips	31	67	Återvinning extern anläggning
Krossmaterial ÅVC:er	2501	2586	Interna konstruktioner
Summa	9249	8074	
Trä till energiåtervinning	9675	14443	Energiåtervinning
Summa	9675	14443	Energiåtervinning

Asbest och impregnerat trä räknas inte in här då det klassas som farligt avfall.

Behov

- Utveckla metoder för att flytta byggavfallet högre upp i avfallshierarkin
- Ta fram metoder för att kunna mäta och följa upp byggavfallet på ett bättre sätt

Analys

Nästa steg är att utveckla metoder för att flytta byggavfallet högre upp i avfallshierarkin samt fortsätta arbetet med att ta fram metoder för att mäta och följa upp byggavfall. En första fas i den processen är att se vad vi har rådighet att påverka.

Bilaga 1 – Kostnadsestimeringar för deponier

”Mifo” är en förkortning av Metodik för inventering av förorenade områden. Denna metodik är indelad i 2 faser, Mifo 1 och 2. De är ett hjälpmedel för att kunna göra bedömningar av de risker ett förorenat område kan ge upphov till. Utifrån resultaten kan sedan en riksklassificering göras och prioriteringen av åtgärderna fastställas. Riskklassningen delas in i en 4 gradig skala där 1 är mycket stor risk för människors hälsa och miljön som deponin medfört idag och kan komma att medföra i framtiden, medan klass 4 medför en liten risk.

Mifo del 1 är orienterande studier som inleds med identifiering av objekt och branscher. Därtill kommer Uppgiftsinsamling från kartor och arkiv samt intryck från platsbesök och eventuellt intervjuer. De orienterande studierna sammanställs och utvärderas. En teoretisk riskbedömning kan göras.

Mifo del 2 är översiktliga undersökningar som börjar med rekognosering på plats och därefter upprättande av geokarta samt provtagningsplan. En säkrare riskbedömning kan göras och den tidigare klassificeringen från Mifo del 1 kan justeras.

Arean har uppmätts genom att man har gått runt deponierna med hjälpmedlet ”runkeeper” och på så vis mätt upp distansen. Därefter togs hjälp av GIS-ingenjörerna för att räknat ut arean på området. En bedömning gjordes att denna enkla, billiga metod är att föredra framför mer precisa mätinstrument då deponins exakta storlek inte är nödvändig i detta skede för att göra en uppskattning av deponins storlek och dess kostnader. Detta skall även ligga till grund för att markera ut deponierna i Geovis. Deponin blir då synliga i ett tidigt skede i exploateringssammanhang.

Kostnaderna har beräknats med utgångspunkten är 3 olika kostnadssalternativ. Låg, mellan och hög. Med det menas att vid lågalternativet görs undersökningar och någon mindre åtgärd. Vid mellanalternativet behövs kanske deponin täckas med en halvmeter jordmassor för att skydda människor och djur. Alternativ hög kan vara komplicerade fall samt då föroreningen är stor och man kanske måste täcka med jordlager upp till en meter samt även använda gummiduk. Vid extrema fall kan man behöva flytta massorna för sanering. Tillgången till täckmassor, avstånd och pris, har också stor betydelse för kostnaderna. Det finns även möjlighet att sänka kostnaderna avsevärt ifall man kan samordna så att överblivna massor från andra kommunala projekt kan användas vid skyddstäckning av deponier. Kostnaderna påverkas naturligtvis också av vilken riskklass deponierna fått.

Priserna har delvis hämtats med referens från Sundsvalls kommun som 2010 på en 10 årsperiod, budgeterat 125 miljoner för sina 22 deponier, de flesta med riskklass 3 och 4. De räknade utifrån arean på deponin ut kostnaden med alternativen a) utan gummiduk 400kr/m² och b) med gummiduk 800kr/m². De har i halvtid hållit sin budget exakt. Ett tillägg på 20 % gjordes med tanke på kostnadsökningar på varor och tjänster samt stockholmsregionens allmänt högre priser.

Genomförda efterbehandlingsåtgärder av staten har sammanställts men ger inte så mycket vägledning då en riskklass 1 deponi beräknas kosta mellan 1 miljon-50 miljoner kr att efterbehandla. Följande bör dock beaktas: ”Innan man vidtar åtgärder för att efterbehandla

nedlagda deponier bör man försöka uppskatta om kostnaderna för åtgärderna är skäligen. Någon form av kostnads-nyttoanalys behövs där nyttan med planerade åtgärder vägs mot kostnaderna i ett samhällsekonomiskt perspektiv. Teoretiskt sett bör bara efterbehandling genomföras om samhällsnyttan överstiger kostnaderna. I praktiken är det dock inte möjligt att beakta alla konsekvenser eller beskriva dem i monetära termer och kostnads-nyttoanalysen blir därmed en av flera hjälpmedel vid bedömningen av behovet av efterbehandling.⁴

⁴ Information om kostnads-nyttoanalyser vid efterbehandling finns i Naturvårdsverkets rapport 5836

	Namn - deponi	Mifo 1	Mifo 2	Area m2	Låg 100kr/m2	Medel 500kr/m2	Hög 1000kr/m2
1	Bergaholmstippen	Påb		19311	1 931100	9 655500	19 311000
2	Billstatippen	Klar	Påb	5238	523 800	2 619000	5 238 000 ⁵
3	Bolls Hage	Ej påb	---	-----	-----	-----	-----
4	Bredsäter	Ej påb					
5	Ene	Ej Påb					
6	Enhörna	Påb		1939	193 900	969 500	1 939 000
7	Fjärilsstigen	Påb		8050	805 000	4 025 000	8 050 000
8	Gulliborgsgropen		Klar	-----	-----	-----	-----
9: A	Halltippen (Norra)	Påb	Påb	83 914	8 391400	41 957000	83 914000
9: B	Halltippen (Södra)	Påb		27 237	2 723700	13 618 500	27 237000
10 A	Hjortberga västra	Påb		517	51 700	258 500	517 000
10 B	Hjortberga östra	Påb		180	18 000	90 000	180 000
11	Mölnbo	Klar	Påb	3200	320 000	1 600 000	3 200 000
12	Strömtippen	Ej(under scania)	---	-----	-----	-----	-----
13	*Tveta Hushåll och grovavfall	Klart	Påb		*		
14	*Tveta bioceller för förbränning av restpåsen	Klart	Påb		*		
15	*Tveta Asbest	Klart	Påb		*		
16	Valåker, Hölö	Påb		5080	508 000	2 540 000	5 080 000
	Summa				15 466 600	77 333 000	154 666 000

⁵ De rödmarkerade siffrorna indikerar att provtagningar och undersökningar kommit lite längre och dessa kostnadsuppskattningar är där med lite säkrare.